

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

27 février 2013

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'article 162
du Code d'instruction criminelle**

(déposée par Mme Zoé Genot,
M. Stefaan Van Hecke et
Mme Juliette Boulet)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

27 februari 2013

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van artikel 162
van het Wetboek van strafvordering**

(ingediend door mevrouw Zoé Genot,
de heer Stefaan Van Hecke en
mevrouw Juliette Boulet)

RÉSUMÉ

L'article 162 du Code d'instruction criminelle prescrit que la partie civile qui succombe sera d'office condamnée aux frais envers l'État et envers le prévenu lorsqu'une instruction a été ouverte suite à sa constitution de partie civile.

Vu le caractère inique d'une telle disposition dans certains cas (notamment en cas d'erreurs policières), les auteurs proposent d'octroyer en la matière un pouvoir d'appréciation au juge.

SAMENVATTING

Artikel 162 van het Wetboek van strafvordering bepaalt dat de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, automatisch wordt veroordeeld in de kosten jegens de Staat en jegens de beklaagde wanneer een onderzoek is geopend ten gevolge van haar optreden als burgerlijke partij.

Omdat een dergelijke bepaling in sommige gevallen (onder meer als de politie fouten heeft gemaakt) bijzonder onbillijke gevolgen heeft, stellen de indieners voor terzake een beoordelingsbevoegdheid toe te kennen aan de rechter.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
<p>Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be e-mail : publications@lachambre.be</p>	<p>Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be</p>

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En matière de justice, le rôle de la victime peut être prépondérant.

S'il est normal qu'une victime qui se constitue partie civile doit mesurer les conséquences de sa démarche, il ne faut toutefois pas perdre de vue que la constitution de partie civile est la seule manière pour une victime d'avoir pleinement accès à son dossier et de pouvoir demander des devoirs d'enquête complémentaires, dont la nécessité est laissée à l'appréciation du juge.

Par conséquent, ces devoirs d'enquêtes complémentaires ne devraient pas être facturés à la victime. Pourtant, tel peut être le cas sous l'empire de la loi actuelle.

Un exemple du caractère inique d'une telle situation a encore été récemment relayé par la presse. Ainsi, le journal *Le Soir* du 2 février 2013 relate qu'une dame, victime d'un viol avec violence en 2009, décide de se porter partie civile et de demander des devoirs d'enquêtes complémentaires. Malheureusement, à la suite d'une erreur policière, ces demandes d'analyse ADN n'ont plus pu être exploitées et le violeur court toujours.

“Le résultat de ce drame et cet égarement policier sont dorénavant là: la chambre du conseil, constatant le non-lieu à défaut d'auteur identifié, a condamné Sabine à s'acquitter des frais de justice, soit essentiellement les analyses ADN menées pour tenter de retrouver l'auteur de ce crime épouvantable. Une note de 5 140,31 euros qu'il lui faudra acquitter si la Chambre des mises en accusation, saisie d'un appel interjeté par Me Kennes, ne réforme pas ce jugement le 13 février prochain.”

L'article 162 du Code d'instruction criminelle, qui régit la matière des frais de justice, est rédigé comme suit:

“Tout jugement de condamnation rendu contre le prévenu et les personnes civilement responsables de l'infraction, les condamnera aux frais, même envers la partie publique.

La partie civile qui succombera pourra être condamnée à tout ou partie des frais envers l'État et envers le prévenu. Elle sera condamnée à tous les frais exposés

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In rechtszaken kan het slachtoffer een vooraanstaande rol spelen.

Het is weliswaar normaal dat een slachtoffer dat zich burgerlijke partij stelt de gevolgen van zijn demarche moet inschatten, maar men mag niet uit het oog verliezen dat voor een slachtoffer de burgerlijke-partijstelling het enige middel is om volledige toegang te hebben tot zijn of haar dossier en om bijkomende onderzoeksdaden te kunnen vragen, waarvan de noodzakelijkheid aan het oordeel van de rechter wordt overgelaten.

Het slachtoffer zou dan ook niet moeten opdraaien voor de kosten van die bijkomende onderzoeksdaden. Zulks is onder de gelding van de huidige wet nochtans het geval.

De pers heeft recent nog het zeer onbillijke karakter van een dergelijke situatie voor het voetlicht gebracht. De krant *Le Soir* van 2 februari 2013 publiceert het relaas van een dame die in 2009 het slachtoffer is geweest van een verkrachting met geweld en die beslist heeft zich burgerlijke partij te stellen en bijkomende onderzoeksdaden te vragen. Jammer genoeg kon, als gevolg van een door de politie gemaakte fout, geen gebruik meer worden gemaakt van de gevraagde DNA-onderzoeken, waardoor de dader nog steeds vrij rondloopt. In het artikel van *Le Soir* werd het volgende aangegeven:

“Le résultat de ce drame et cet égarement policier sont dorénavant là: la chambre du conseil, constatant le non-lieu à défaut d'auteur identifié, a condamné Sabine à s'acquitter des frais de justice, soit essentiellement les analyses ADN menées pour tenter de retrouver l'auteur de ce crime épouvantable. Une note de 5 140,31 euros qu'il lui faudra acquitter si la Chambre des mises en accusation, saisie d'un appel interjeté par Me Kennes, ne réforme pas ce jugement le 13 février prochain.”

Artikel 162 van het Wetboek van strafvordering, dat de aangelegenheid van de gerechtskosten regelt, luidt als volgt:

“Ieder veroordelend vonnis, uitgesproken tegen de beklaagde en tegen de personen die voor het misdrijf burgerrechtelijk aansprakelijk zijn, verwijst hen in de kosten, zelfs jegens de openbare partij.

De burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, kan worden veroordeeld in de kosten jegens de Staat en jegens de beklaagde of in een gedeelte ervan. Zij

par l'État et par le prévenu en cas de citation directe ou lorsque une instruction a été ouverte suite à la constitution de partie civile. Les frais seront liquidés par le jugement."

L'expression "Elle sera condamnée" utilisée dans le second alinéa de cet article implique que le juge ne dispose d'aucune marge de manœuvre et doit condamner la victime qui succombe non seulement aux frais liés directement à la procédure mais aussi aux frais d'expertise. Or, ces deniers, notamment dans les affaires de viol, peuvent être très élevés suite aux analyses ADN pratiquées sur la victime.

Il nous paraît dès lors indispensable de modifier l'article 162 du Code d'instruction criminelle pour laisser au juge un pouvoir d'appréciation quant à l'opportunité de condamner une partie civile aux frais (en tout ou en partie).

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 2

Actuellement, une victime qui se constitue partie civile pour empêcher la justice de s'endormir sur son dossier, se verra notamment condamner aux frais d'expertise si la justice ne parvient pas à mettre la main sur le coupable.

Évidemment, la justice ne peut prendre en charge tous les frais d'expertise des victimes, surtout si ces expertises mettent en doute la qualité de victime de la partie civile. Mais, il n'est pas non plus admissible qu'une victime (de viol, par exemple) qui porte plainte et se constitue partie civile, se retrouve à devoir payer des frais d'expertises jugés nécessaires (puisque acceptés par le juge d'instruction) si la Justice ne parvient pas à trouver le coupable. En effet, les frais d'expertise peuvent rapidement atteindre des montants importants. Il en est ainsi, par exemple, des frais d'analyse ADN suite à un viol.

wordt veroordeeld in alle kosten door de Staat en door de beklaagde gemaakt, wanneer zij het initiatief tot de rechtstreekse dagvaarding heeft genomen of wanneer een onderzoek is geopend ten gevolge van haar optreden als burgerlijke partij. De kosten worden door het vonnis bepaald."

De zinsnede "Zij wordt veroordeeld", als gebruikt in het tweede lid van dit artikel, heeft tot gevolg dat de rechter niet de minste speelruimte heeft en dat hij het slachtoffer dat in het ongelijk wordt gesteld niet alleen moet veroordelen in de kosten die rechtstreeks betrekking hebben op de procedure, maar ook in de kosten van deskundigenonderzoek. Welnu, deze laatste kunnen, vooral in verkrachtingszaken, zeer hoog oplopen ten gevolge van de DNA-onderzoeken bij het slachtoffer.

Het lijkt ons dan ook noodzakelijk artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering te wijzigen om de rechter een beoordelingsbevoegdheid te laten over de raadszaamheid een burgerlijke partij te veroordelen in (alle of een deel van) de kosten.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 2

Momenteel zal een slachtoffer dat zich burgerlijke partij stelt om te verhinderen dat het gerecht indommelt boven zijn dossier, worden veroordeeld in de kosten van deskundigenonderzoek als het gerecht er niet in slaagt de schuldige te arresteren.

Uiteraard kan het gerecht niet alle kosten van deskundigenonderzoek op zich nemen, vooral als de deskundigenonderzoeken de hoedanigheid van slachtoffer van de burgerlijke partij in twijfel trekken. Het is echter evenmin toelaatbaar dat een slachtoffer (van verkrachting, bijvoorbeeld) dat een klacht indient en zich burgerlijke partij stelt, de kosten van deskundigenonderzoek moet betalen die noodzakelijk zijn (aangezien ze werden aanvaard door de onderzoeksrechter) als Justitie er niet in slaagt de schuldige te vinden. De kosten van deskundigenonderzoek kunnen immers sterk oplopen. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de kosten voor DNA-onderzoek na een verkrachting.

En modifiant l'article 162 du Code d'instruction criminelle, un pouvoir d'appréciation sera laissé au juge, qui peut alors, en fonction des circonstances de la cause, décider que la victime devra ou non supporter les frais engagés.

Zoé GENOT (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Juliette BOULET (Ecolo-Groen)

Door artikel 162 van het Wetboek van strafvordering te wijzigen, zal een beoordelingsbevoegdheid aan de rechter worden gelaten, die dan naar gelang van de omstandigheden van de zaak kan beslissen of het slachtoffer de gemaakte kosten al dan niet moet dragen.

PROPOSITION DE LOI**Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 162, alinéa 2, deuxième phrase, du Code d'instruction criminelle, les mots "ou lorsque une instruction a été ouverte suite à la constitution de partie civile" sont abrogés.

20 février 2013

Zoé GENOT (Ecolo-Groen)
Stefaan VAN HECKE (Ecolo-Groen)
Juliette BOULET (Ecolo-Groen)

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 162, tweede lid, tweede zin, van het Wetboek van strafvordering, worden de woorden "of wanneer een onderzoek is geopend ten gevolge van haar optreden als burgerlijke partij" opgeheven.

20 februari 2013